

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 3300/20

לפני: כבוד השופט ע' פוגלמן
כבוד השופטת ע' ברון
כבוד השופט ע' גרוסקופף

העותרות: 1. המוקד להגנת הפרט
2. אלמיזאן - המרכז לזכויות האדם

נ ג ד

המשיבים: 1. שירות בתי הסוהר
2. השר לביטחון פנים

עתירה למתן צו על תנאי

בשם העותרות: עו"ד נדיה דקה
בשם המשיבים: עו"ד רן רוזנברג; עו"ד רותם סלמה

פסק-דין

השופט ע' גרוסקופף:

לפנינו עתירה למתן צו על תנאי במסגרתה מתבקש להורות לשירות בתי הסוהר (המשיב 1. להלן: "השב"ס") ליתן טעם "מדוע לא יעדכן את תקן הכליאה בעקבות התפשטות המגיפה, באופן שיאפשר הפעלה של המנגנון לשחרורים מינהליים לפי סעיף 68(ג) לפקודת בתי הסוהר, כדי להבטיח שמירה על ריחוק חברתי לפי הנחיות משרד הבריאות בקרב הכלואים בישראל הסובלים מבעיית צפיפות". בנוסף, ביקשו העותרות לקיים דיון דחוף בעתירה.

רקע והשתלשלות עניינים

1. העותרות 1 ו-2 הן עמותות לזכויות אדם, אשר, בין השאר, מסייעות לאסירים ועצורים פלסטינים הכלואים בבתי הכלא בישראל בשמירה על זכויותיהם.

2. עקב התפשטות נגיף הקורונה והכרזת מצב החירום בישראל, פנו העותרות ביום 19.3.2020, ביחד עם ארבעה ארגוני זכויות אדם נוספים, אל שב"ס בקריאה לצמצום אוכלוסיית הכלואים בשל חשש לבריאותם. ביום 22.3.2020 פנתה העותרת 1 למשיבים בבקשה לבחון באופן מיידי את השימוש בכלי השחרור המינהלי לפי סעיף 68 לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971, המאפשר שחרור אסירים בטרם הסתיימה תקופת מאסרם במקרה בו עלתה תפוסת האסירים על תקן הכליאה (להלן: "השחרור המינהלי"). ביום 30.3.2020 פנתה העותרת 1 למשיבים פעם נוספת, שלישיית במספר, ביחד עם ארגון זכויות אדם נוסף, וביקשה כי המשיבים יינקטו בצעדים מיידיים לצורך מניעת התפשטות נגיף הקורונה בקרב כלואים המסווגים כ'ביטחוניים'.

3. מאחר שפניותיהן של העותרות לא נענו, הגישו הללו ביום 21.5.2020 את העתירה שלפנינו, במסגרתה הן טוענות כי על המשיבים לעשות שימוש בסמכותם לעדכן את תקן הכליאה, ולהורות על שחרור מינהלי, על מנת שהכלואים יוחזקו בתנאים מרווחים יותר, וכך יופחת הסיכון להידבק בנגיף הקורונה. העותרות מדגישות כי זכויות האדם לשלמות הגוף, לכבוד ולתנאי מחייה נאותים נשמרות גם במהלך כליאתו של אדם, ואין בעובדת המאסר בלבד כדי לשלול אותן. לפיכך, כך נטען, המשיבים מחויבים לספק לכלואים הנתונים תחת משמורתם תנאי כליאה שישמרו על בריאותם. העותרות טוענות כי הכלואים מוחזקים בתנאי צפיפות שאינם עומדים בהנחיות משרד הבריאות ובסטנדרטים שנקבעו על ידי השב"ס, ועל כן המשך החזקתם בתנאים אלה, והימנעות המשיבים מהפעלת כלי השחרור המינהלי, חושפים שלא לצורך, וללא כל הצדקה, כלואים רבים לסכנה להידבקות בנגיף הקורונה, ופוגעת פגיעה קשה ובלתי מידתית בזכויותיהם. בהקשר זה, מציינות העותרות את פסק הדין שניתן בבג"ץ 1892/14 האגודה לזכויות האזרח נ' השר לביטחון פנים (13.6.2017) (להלן: "עניין האגודה לזכויות האזרח"), אשר קבע כי תנאי הצפיפות במתקני הכליאה בישראל אינם הולמים – כך בשגרה, קל וחומר בהתפרצות מגפה עולמית. לבסוף, טוענות העותרות כי הימנעות השב"ס מהפעלת כלי השחרור המינהלי מהווה הפליה אסורה של הכלואים הביטחוניים, שכן הצעדים המעטים שננקטו על ידי המשיבים לצורך הפחתת הצפיפות לא נגעו לאוכלוסיית הכלואים הביטחוניים.

4. עובר להגשת העתירה שלפנינו נדון בבית משפט זה בג"ץ 2234/20 לשכת עורכי הדין בישראל נ' השר לביטחון פנים (להלן: "עניין לשכת עורכי הדין"), אשר נסוב סביב תנאי העצורים והאסירים בבתי הכלא בתקופת התפרצות נגיף הקורונה, תוך התמקדות בכלואים המצויים בקבוצת סיכון – אלו מעל גיל 60 ואלו בעלי מחלות רקע. מפסק הדין שניתן ביום 6.4.2020 עולה כי השב"ס נערך להתמודדות עם נגיף הקורונה, תוך

התייעצות עם הגורמים הרלוונטיים במשרד הבריאות, כי הוא נותן מענה מקיף ומקצועי לסוגיות שהועלו בעתירה, וכי הוא הביע נכונותו להמשיך ולבדוק את המצב באופן שוטף בהתאם להתפתחויות, ככל שיהיו. כן עולה מהדין בעתירה האמורה כי נכון לאותה שעה לא היה אסיר שאובחן כחולה בקורונה, ונמצא רק עציר אחד בלבד שאובחן כחולה ואושפז בבית החולים.

5. ביום 1.6.2020 הגישו המשיבים את תגובתם המקדמית לעתירה, במסגרתה נטען כי יש לדחות על הסף, מהטעמים הבאים:

ראשית, בכל הנוגע לטענות העותרות בדבר התמודדות השב"ס עם התפרצות נגיף הקורונה ובדבר הסכנה לכאורה הנשקפת לבריאותם של הכלואים בשל תנאי הכליאה, יש לדחות את העתירה מחמת היעדר עילה. זאת, לאור פסק הדין שניתן בעניין לשכת עורכי הדין בגדרו נדונו והוכרעו הטענות שמועלות במסגרת העתירה דנן. המשיבים מציינים כי העותרות לא הזכירו את עניין לשכת עורכי הדין, וממילא לא הציגו טעמים שיצדיקו הידרשות נוספות לנושא בחלוף חודשיים בלבד ממתן פסק הדין. בהמשך לכך, טענו המשיבים כי יש לדחות את הטענות הללו גם מהטעם שנפל פגם בתשתית העובדתית והמשפטית שבבסיסן, משלא ציינו העותרות את עניין לשכת עורכי הדין וכן הליכים נוספים אשר הוגשו לבית משפט זה ועוסקים בהיבטים שונים הרלוונטיים לעניין (ראו בג"ץ 2279/20 רופאים לזכויות אדם – ישראל נ' שירות בתי הסוהר (31.3.2020); בג"ץ 2321/20 מבורך נ' השר לביטחון פנים (6.4.2020)).

שנית, ככל שהדבר נוגע לבקשת העותרים לעדכן את תקן הכליאה, טוענים המשיבים כי יש לדחות את העתירה מחמת שניים: מדובר בעתירה מוקדמת – מאחר שתוקפו של תקן הכליאה הנוכחי עתיד להסתיים ביום 16.6.2020, כך שהנושא נבחן בימים אלה מחדש, ונכון למועד הגשת התגובה המקדמית טרם התקבלה החלטה בעניין; אי צירוף הכנסת לעתירה – בהיותה משיבה רלוונטית ככל שהדבר נוגע לאישור הצו בנושא תקן הכליאה. עוד מוסיפים המשיבים כי לפי ההלכה הפסוקה, בית משפט זה אינו נוהג ליתן סעדים המורים לכנסת לחוקק חקיקה ראשית, ואף אינו נוהג לעשות כן ביחס לקידום חקיקת משנה על ידי הממשלה. לפיכך, גם מטעם זה אין להיעתר לבקשה לעדכן את תקן הכליאה.

לבסוף, לגופה של העתירה, מפנים המשיבים לתגובה המקדמית מטעמם שהוגשה במסגרת עניין לשכת עורכי הדין, וכן לפסק הדין שניתן בעניין זה ואשר קיבל את עמדתם.

6. בעקבות התגובה המקדמית מטעם המשיבים נתבקשו העותרות להודיע האם הן עומדות על העתירה. ביום 8.6.2020 השיבו העותרות בחיוב, תוך שהדגישו כי העתירה דנן שונה מעניין לשכת עורכי הדין: בעוד שם נדונו נושאים רבים ורחבים, בענייננו הסעד המבוקש הוא הפעלת מנגנון השחרור המינהלי, באמצעות התאמת תקן הכליאה, וזאת נוכח התפרצות נגיף הקורונה, ועל מנת להימנע מהפרת פסק הדין שניתן בעניין האגודה לזכויות האזרח. עוד טענו במסגרת עמדתן, במענה לטענות המשיבים, כי לא היה מקום לצרף את הכנסת כמשיבה, מאחר שבמועד הגשת העתירה הדבר לא היה רלוונטי, וממילא העתירה תוקפת הליך שהתנעתו תלויה במשיבים ולא בכנסת. לעמדת העותרות, משהמשיבים נמנעים מלקבל החלטה בעניין, ואף נמנעים מהצגת עמדתם לעניין עדכון תקן הכליאה, יש צורך בהתערבותו של בית משפט זה.

7. ביום 16.6.2020 הגישו העותרות בקשת רשות להגשת הודעת עדכון מטעמן לאור ההליכים בכנסת לעדכון תקן הכליאה. בקשתן התקבלה, וביום 18.6.2020 הגישו הודעה מעדכנת במסגרתה נמסר מידע בדבר ההתפתחויות שחלו בנוגע לקביעת תקן הכליאה העדכני (להלן: "ההודעה המעדכנת"). בתמצית, עודכן כי על פי הצעת המשיבים, אושר תקן כליאה של 14,000 מקומות כליאה, אשר יעמוד בתוקפו עד ליום 17.9.2020 (צו בתי הסוהר (שחרור מינהלי) (קביעת תקן כליאה) (הוראת שעה), התש"ף-2020). לטענת העותרות, תקן כליאה זה אינו מאפשר שימוש בכלי של שחרור מינהלי – הוא האמצעי המשמעותי ביותר, לשיטתן, כדי להפחית את הצפיפות בבתי הכלא במטרה לקיים את פסק הדין בעניין האגודה לזכויות האזרח. משכך, גורסות העותרות כי קביעת תקן הכליאה החדש, אשר אינו מביא לשימוש בכלי השחרור המינהלי בעיצומה של התפרצות נגיף הקורונה, היא החלטה שאיננה סבירה, ואשר מביאה לפגיעה בלתי מידתית בגרעין הזכות לכבוד.

דיון והכרעה

8. לאחר שעיינו בעתירה, וכן בתגובה המקדמית שהגישו המשיבים ובהודעה המעדכנת שהגישו העותרות, הגענו לכלל מסקנה כי דין העתירה להידחות.

9. בית משפט זה נדרש לטענות העקרוניות מושא העתירה אך לאחרונה בעניין לשכת עורכי הדין, שם הסכימה העותרת למחיקת העתירה לאחר שנשמעו טענות הצדדים, והתברר כי המשיבים נותנים מענה מקיף ומקצועי לסוגיות המועלות בעתירה. כך, גם הסוגיה של הרחבת השימוש בכלי השחרור המינהלי לצורך הפחתת הצפיפות בתאי

הכלא, וכפועל יוצא הקטנת הסיכון מפני הידבקות בנגיף הקורונה – קיבלה התייחסות במסגרת טיעוני העותרת דשם, ועמדה לפני בית משפט זה במתן פסק דינו (ראו בפרט סעיפים 10 ו-16-17 לעתירה בעניין לשכת עורכי הדין. כן ראו סעיף 41ד לתגובה המקדמית לעתירה דשם). משהעתירה שלפנינו מעלה טענות בעלות אופי דומה, אשר נדונו על ידי מותב תלתא, איננו רואים כל טעם להידרש אליהן בשנית, בסמיכות זמנים, ומשלא הוצגה כל התפתחות המצדיקה זאת. ודוק, אין בניסיון העותרות לבדל את העתירה דנן בטענה כי "המבוקש בעתירה דנן הוא סעד ספציפי [...] והוא הפעלת מנגנון השחרור המינהלי באמצעות התאמת תקן הכליאה למציאות" כדי להביא למסקנה אחרת. כך בוודאי, מקום בו נשענות העותרות על נימוקים דומים, ואף זהים בחלקם.

10. זאת ועוד, התשתית העובדתית והמשפטית אשר הוצגה על ידי העותרות בעתירתן הייתה לקויה, משהללו החסירו את קיומם של הליכים הרלוונטיים לעתירה דנן, ובפרט את עניין לשכת עורכי הדין. עניין זה מקנה משנה תוקף להחלטה לדחות את העתירה (ראו והשוו: בג"ץ 6629/13 גראח נ' ועדת המשנה לפיקוח על הבניה, פסקה 3 (13.2.2014); בג"ץ 3819/19 עודה נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (31.7.2019)).

11. לסיום, באשר לטענות העותרות המועלות במסגרת ההודעה המעדכנת ביחס לתקן הכליאה החדש, ומבלי להביע עמדה לגופו של עניין, אנו סבורים כי ההתפתחויות בעניין זה אינן יכולות להיבחן במסגרת העתירה הנוכחית, שהוגשה קודם לקביעת תקן הכליאה החדש, וממילא לא התייחסה אליו. ככל שלעותרות השגות ביחס לתקן הכליאה החדש – שמורה זכותן להעלותן בהליך מתאים.

12. נוכח כל האמור, העתירה נדחת. בשים לב לאמור בפסקה 10 לעיל, מצאנו לנכון במקרה זה להטיל הוצאות על העותרות, גם אם בשיעור מתון המביא בחשבון את נושא העתירה. לפיכך יישאו העותרות בהוצאות לטובת המשיבים בסכום כולל של 2,500 ש"ח.

ניתן היום, ב' בתמוז התש"ף (24.6.2020).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט